

Számomra a tánc és a próza egy egységet alkot

Interjú Hules Endrével

PENNA exkluzív!

A Penna magazin júniusi számában megjelent cikk végén megemlítettük, hogy szerettünk volna riportot is készíteni „A halálba táncoltatott lány” írójával és rendezőjével Hules Endrével, valamint Zsigmond Vilmossal, aki a film operatőre. Május végén sajnos erre nem kerülhetett sor. Nagy örömünkre, júniusban mégis sikerült megszervezni egy találkozót Hules Endrével.

KY: Örülök, hogy találkoztunk, bár most nagyon kevés az időd „A halálba táncoltatott lány” forgatási teendői miatt. Te írtad a forgatókönyvet, te rendezed és az egyik kulcsfigura, Steve, szerepét is te játszod. Ez nem kevés energiát kíván.

HE: A forgatás önmagában is sok energiát elvesz. A filmezés az egyik legnehezebb szakma. Tizenkét, tizenhat és tizennyolc órás napokat forgatunk. Már ez sem könnyű. Számomra külön bonyolítja a dolgot, hogy két-té kell választanom az agyamat, mint színész és mint rendező. Amikor megnézek egy felvételt, nemcsak a saját alakításomat kell figyelmem, hanem a kollégáimét is. Ellenőriznem kell, hogy a fény, a hang rendben volt-e, a tempó jó volt-e, mindenre oda kell figyelnem. Amikor viszont a kamera előtt vagyok, akkor el kell felejtmem, hogy rendező vagyok és a kollégáim esetleg nem azt csinálják, amit én szeretnék – hibáznak, vagy improvizálnak. Akkor nekem, mint színésznek, mint karakternek, mint embernek kell reagálnom a körülményekre. És persze kettős felkészülés is szükséges azokban a forgatások közötti rövid időszakokban. Rendezőként meg kell tervezni a következő nap beállításait, megoldani a pillanatnyi kríziseket, színészként pedig meg kellene tanulni a szöveget és kizárni a világot, hogy csak

a karakterben merülhessek el. A kettő teljesen ellentétes gondolkodásmódot igényel. Meg fogom gondolni, mielőtt még egyszer ilyen felvállalok (mondja nevetve). Most, így a forgatás közepén értettem meg, hogy miért van olyan kevés kolléga, aki egyszerre rendez és szerepel ugyanabban a filmben.

KY: Steve élete valahol hasonló a tiédhez. A Rendszer idején te is kénytelen voltál Nyugaton folytatni a pályádat.

HE: Az ember arról ír, amiről tud. Én is elhagytam Magyarországot, de inkább úgy gondolok rá, hogy elköltöttem. Ha valaki egy kisvárosból Budapestre költözik, az is teljes környezetváltással jár. Az én esetemben még nyelvváltozásokról is szó volt. Ami engem ebben a történetben, akár Steve-ként, akár rendezőként érdekel, hogy hogyan lehet az embernek az életét gyökereitől felforgatni és hogy van-e visszaút. Mindig van egyfajta gyanakvás az eltávozottakkal szemben. Mikor valaki visszatér egy kis faluból a nagyvárosba, már más emberként tér vissza. Igaz ez azokra is, akik egy másik országból térnek vissza, és duplán igaz volt a rendszerváltozás előtt. Engem ebből személyesen az érdekel, hogy át lehet-e hidalni az ebből eredő gyanakvást és gondolkodási különbséget. Tudnak-e a kint maradtakkal úgy, hogy ez mindenkinek az előnyére és gazdagságára szolgáljon? Ennyiben találkozik az én történetem a Steve történetével. Nagyon sok minden másban nem. Az, amit én most elmondtam - a két fél összehangolása - az ő fejében meg sem fordul. Ő azokhoz tartozik, akikkel én abszolút nem értek egyet. Akik elfogadták, hogy őket kitaszították és ezt véglegesnek fogják fel. Nagyon sok emigránssal találkoztam, akik olyan világot építettek fel magukban, amiben nincs kompromisszum. Akik úgy érzik, hogy az itthon maradt magyarok megalkudtak a Rendszerrel. Az itt maradtak persze úgy látják, hogy nekik itt kellett megélni, életben maradni – könnyű annak lenézni a kompromisszumokat, akin nem csattan az ostor. Steve nem felejt és nem bocsát meg, és ez akkor sem elfogadható, vagy praktikus, ha történetesen igaz van. Ezen a ponton az én életem és az én felfogásom nem találkozik Steve-ével. És bár a film sok eleme az én életemből, vagy olyan emberek tapasztalatából való, akiket jól ismerek, mégsem önéletrajzi filmről van szó. A másik testvérben, Gyulában is sok van a saját tapasztalatomból és ha

meggondolom, belőlem is lehetett volna egy Gyula-szerű karakter, ha az életem más irányt vesz. Tehát minden karakterben egy kicsit benne vagyok.

KY: *Erről eszembe jut „A lyukas zászló” című dokumentumfilm, melynek írója és rendezője is vagy. Sajnos, nálunk még nem mutatták be.*

HE: Igen, ez sajnálatos, mert szerintem a film jó és ezzel a véleménnyel nem állok egyedül - játékfilmeket megelőzve nyert díjakat, köztük közönség-díjat is. Tudtam, hogy több film fog készülni '56 évfordulójára, ezért arra törekedtem, hogy ez a film átfogóbb legyen a többinél. Ne csupán emléket állítsunk az '56-os eseményeknek, hanem próbáljuk megérteni, hogy mi is történt valójában. A film nem 1956-ban, hanem 1945-ben, a Jaltai konferenciával kezdődik, ahol eldöntötték, hogy Magyarország Szovjetunió érdekkörébe fog kerülni.

„A lyukas zászló” forgatása Budapesten

Ezzel elindult az a folyamat, amit hidegháborúnak hívtunk és ami meghatározta Magyarország akkori történelmét. És nem álltam meg '56-ban, hanem megnéztem, hogy mi volt a felkelés következménye - a Kádár-korszak és végül a Vasfüggöny leomlása - és ennek a folyamatnak milyen mérföldköve és katalizátorra volt '56. Megkérdeztünk magyar résztvevőket, orosz katonákat, ávosokat (Államvédelmi Hatóság – szerk.), Hruscsov életrajzíróját, Eisenhower életrajzíróját, ENSZ szakértőket és magyar politikusokat. Többek között Horn Gyulát, Göncz Árpádot, Berecz Jánost, aki az utolsó propaganda miniszter volt és Pozsgai Imrét is aki először mondta ki, hogy '56 egy népfelkelés volt és nem ellenforradalom. Neves történészek beszélnek az ENSZ és a Szuezi krízis szerepéről, a világpolitikai helyzetről és a diplomáciai melléfogásokról, amiből kialakul egy nagyon érdekes kép. A filmnek nincs narrációja, nem sugall semmiféle véleményt, vagy állásfoglalást, hanem kizárólag az eseményeken, a híradókon és az interjúkon keresztül mutatja az eseményeket – az ítéletet a nézőre bízva. Számomra ez volt a legfontosabb aspektus, és keményen harcoltam a gyár-

tókkal a dokumentumfilmekben bevett narráció elhagyására.

KY: *Amerikaiakkal is készítettél interjút?*

HE: Persze, Henry Kissingerrel, Eisenhower életrajzírójával és más amerikai történészekkel is beszélünk. Valamint olyan ötvenhatosokkal, akik Amerikába menekültek. Henry Kissingernek volt az az érdekes elmélete a hidegháborúról, hogy az egész egy nagy félreértés volt. Elmondta, hogy '56-ban az amerikaiak leültek és úgy értékelték, hogy a Szovjetunió fél egy amerikai katonai beavatkozástól. Az amerikaiak úgy döntöttek, hogy meg kell nyugtatni a szovjeteket, hogy ők nem avatkoznak be – így Hruscsov megengedheti magának, hogy szabad kezet adjon az új magyar kormánynak. Ezt Moszkvában másképp értelmezték: „Nem vonulnak be az amerikaiak?! Ja, akkor mehetünk mi!” (mondja nevetve). Ilyen félreértések sorozata volt a hidegháború: amit az amerikaiak békegesztusként szántak, azt a szovjetek meghátrálásként értelmezték és vice versa. Ezek a részletek is érdekesek. Több, mint száz órányi interjúanyag és több, mint nyolcvan órányi dokumentumanyag alapján készítettük a filmet.

KY: *Ha visszatérünk a mozifilmekhez, milyen ismert sztárokkal dolgoztál eddig együtt Hollywoodban?*

HE: Az „Apollo 13”-ban jó két hónapot forgattam együtt a főszereplőkkel, Tom Hanks-szel, Kevin Bacon-nel és Bill Paxton-nal. Tom Hanks-szel még az „Angyalok és démonok”-ban is együtt játszottam. Aztán Brad Pitt-tel a „Hetedik”-ben dolgoztunk együtt, majd a „Benjamin Button különös élete” forgatásán is találkoztam vele, amiben én nem szerepeltem, de a lányom, Katta, alakította Brad Pitt és Cate Blanchett lányát. Birt Rynolds-szal is dolgoztunk úgy, hogy én játszottam a főszerepet és ő egy epizódszerepet, ami neki egy csöppet sem tetszett (mondja nevetve). Igen, találkoztam egy jópár nagy sztárral.

Hules Endre és Tom Hanks az „Apollo 13”-ban

KY: *Egy forgatás alatt kialakulhat barátság két színész között?*

HE: Természetesen kialakulhat és sokszor ki is alakul. Ez lehet jó is és lehet rossz is. Az nagyon kellemes, ha a barátjával dolgozik az ember, de vigyázni kell, hogy csak akkor dolgozzon vele, ha a barátja a legalkalmasabb a munka elvégzésére. Nem tudom, hogy Magyarországon ez hogy működik, de Amerikában a próbafelvételén azt is megnézik, hogy mennyire kellemes az ember, akit felvesznek, milyen társaság. Ez azért fontos, mert egy nagy film forgatása esetén van úgy, hogy fél évet kell együtt élni vele, sorozatok esetén akár tíz évet kell együtt dolgozni valakivel. Minden emberi kapcsolat valamilyen módon ráteszi bélyegét a forgatásra és lejön a vásznonról, hogy ezek az emberek szeretik, vagy nem szeretik egymást. Ha azt akarom, hogy a közönség el legyen bűvölve a főszereplőtől, akkor el kell hogy tudjon engem is bűvölni. Kanadában van a vágónk, aki Melkvi Beát csak a képernyőről ismeri. Ennek ellenére halálosan beleszeretett a Beába és azt mondta: "Egy szavát sem értem, de minden szavát elhiszem." Ez a legjobb reakció. A szakmai szerelmet nehéz, de szükséges elválasztani a magánélettől, mert ez szabadságot ad a színészeknek.

KY: Értem. Beszéljünk még az új filmedről. Miért Zsigmond Vilmost választottad operatőrnek? Azért, mert már ismerted?

HE: Zsigmond Vilmost kb. húsz éve ismerem. Akkor találkoztam vele először, amikor első rendezését mutatta be. Magyar címe a filmnek „A tékozló apa”. Azóta sem rendezett több filmet. Aztán „A lyukas zászló” esetén dolgoztunk először együtt. Ő volt az „executive producer”, Kovács László volt az operatőr.

Zsigmond Vilmos

Ők ketten intézték el, hogy hozzáférhettünk a rengeteg archív anyaghoz, ahhoz is, amit annak idején ők forgattak, ingyen kamerát szereztek a Panavision-tól és szakmai tekintélyüket latba vetették a produkció előmozdítására. Ez az együttműködés adott lehetőséget arra, hogy felhívjam Vilmost és megkérjem. Miért éppen őt? Ha az embernek lehetősége van, hogy a világ legjobb operatőrére felhívja, akkor ezt ki is kell használnia (mondja örömmel).

KY: A további főszereplők kiválasztása, Melkvi Bea - Mari és László Zolt - Gyula szerepére mi alapján történt?

HE: Nagyon sok embert megnéztünk. Az egyik fontos tényező az volt, hogy olyan alkatúak legyenek, akiről a nézők elhiszik, hogy jó táncosok. Beának tényleg kell is táncolnia. Nemcsak kiváló színésznő, de diplomás táncos is és nagyon jól táncol! (mondja lelkesen). Első ránézésre elhiszem róla, hogy vezető táncos egy együttesben. Zsolt nem táncos, de a testét kiválóan karbantartó színészből van szó. Tehát elhiszük róla, hogy jó koreográfus. A másik dolog természetesen a karakter. A színészeknek közel kellett állniuk a karakterekhez és kellett az az érzelmi mélység és rugalmasság, ami életre kelti a történetet. Meg kell mondjam, mind a ketten tökéletesen játszó a szerepüket, ámulattal nézem őket (mondja őszintén). Még valakit meg kell, hogy említsek, Zsigmond Emőké, aki a legfiatalabb ebben a társulatban. Gabi, a fiatal kezdő táncos lányt játsza. Olyan lányt kerestem, aki még kamasz, éppen csak nő, ártatlan, szép, zseniális táncos és jó színésznő is egyben. Nem kevés. Több száz lányt néztünk meg, míg végül az Új Színház Stúdióban megtaláltuk Emőké, aki tökéletes a szerepre. Nagyon jól táncol, jól játszik, élvezet nézni.

Zsigmond Emőke és László Zolt

KY: A Honvéd Táncegyüttes táncjeleneteinek felvételei éppen most folynak.

HE: Zsuráfszky Zoltán koreográfussal már három éve dolgozom együtt ezen a témán. Jó darabig azt hitte, hogy hitegetem (mondja nevetve). Most kezdtük el a táncok felvételét, és be is költöztünk a Honvéd Táncegyütteshez, ott forgatunk. Megnéztem az összes fontosabb magyar néptáncscsoportot. Az akkor Budapest Táncegyüttes, Zsuráfszky vezetése alatt állt a legközelebb az elképzelésemhez. Ez egy olyan néptáncscsoport, amely nem csak magyar néptáncokkal foglalkozik, de az egész Kárpát-medencével és élő táncot produkál. A táncuk érzelmi reakciókat vált ki a nézőkből, ami számomra nagyon fontos. A filmben a tánc a történet

tudatalattija. Amit nem lehet kimondani szavakkal, azt tánccal fejezzük ki. A jelenetek maguk a táncban folytatódnak. Ez fordítva is igaz. A prózai jelenetek is táncok prózában. Számomra a tánc és a próza egy séget alkot. Egy olyan koreográfia, amely csak a táncról szól, számomra nem volt érdekes. Zsuráfszky koreográfiájában találtam meg azt, amit kerestem.

Melkvi Bea és a Honvéd Táncegyüttes

KY: Van valamilyen új technika amit alkalmaztok a felvételeknél?

HE: Mivel a táncelemek igényes felvétele rengeteg nyersanyagot kíván, amit a költségvetésünk hagyományos filmanyagból nem engedhetett volna meg magának, ezért a digitális felvételek mellett döntöttünk. A forgatás szabadabb lesz attól, hogy megengedhetjük magunknak, hogy többször felvegyünk valamit – ez segíti a színészek munkáját is. Kanadában történt ilyen Deborah Ungerrel, aki egy nagyon jó színésznő és a Játszma című filmből ismert. Emlékképeket készítettünk a múltból, a házasság szép napjairól és Deborah bejelentette, hogy nagyon szeretne táncolni. Mindenki nagyon fáradt volt, ez volt az utolsó napunk. Megkérdeztük Vilmost. Beleegyezett, de csak ugyanabban a beállításban és megvilágításban, ahogy addig dolgoztunk. Deborah és én elkezdtünk keringőzni a kandalló előtt. Mivel Deborah nagyon magas sarkú cipőben volt, így a második lépésnél úgy hanyatt esett, hogy öröm volt nézni (mondja nevetve). De nem esett ki a karakterből. Vilmos meg kiabált: „Ne álljatok le, ne álljatok le!” Nevetve folytattuk. Megpróbáltam felhúzni, majd rá-estünk az ágyra. Egy nagyon életszerű, humoros jelenet lett belőle, sokkal igazabb, mint „a romantikus este”, amit előtte beállítottunk. Ha nem mondhattuk volna: „Jó, ha annyira akarja, csináljuk meg, a nyersanyag nem számít ...”, nem lenne meg ez a jelenet.

KY: Akkor ez a jelenet benne lesz a filmben?

HE: Igen, ez benne lesz a filmben.

KY: Örömmel várjuk!

Kulik Yvette

Már kapható a boltokban!

Fény a horizonton

című sci-fi antológia a Cherubion Kiadó gondozásában.

Tartalomjegyzék:

DANNY GRAVER: Édentől nyugatra

QUINTUS MORENO: Space Rock

S. L. CORNELIUS: Világok közt

TIM MORGAN: Antichtone

CHRISTIAN CROWE: Élőholtak

PETER SANAWAD: Visszatérés a zuhanó világra

NORBERT WINNEY: Tíz generáció múlva

KYRA POTTER: Fény a horizonton

Oldalszám: 344

Ára: 2898 Ft